

Vragenuur

Vragenuur

Vragen El Boujdaini

Vragen van het lid El Boujdaini aan de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur over **het bericht "Geen bezorging en verkeerde winkelprijzen na 'veiligheidsincident' bij Albert Heijn"**.

De voorzitter:

Aan de orde is het mondelinge vragenuur. Als eerste geef ik het woord aan mevrouw El Boujdaini voor haar vragen aan de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Als u zover bent, heeft u het woord. Gaat uw gang.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Dank u wel, voorzitter. Wie vanochtend boodschappen deed bij Albert Heijn stond voor lege schappen. Er was weinig groente en fruit in de schappen en er was geen bezorging aan huis, ook niet voor mensen die daarvan afhankelijk zijn. Sinds zondag heeft Ahold last van een cyberincident. Ook in België merken mensen dat. In Frankrijk sloegen in honderden supermarkten de koelingen op hol door een cyberaanval op hetzelfde moment.

Ik wil beginnen met de medewerkers van Ahold die overuren draaien om dit op te lossen en om de schappen weer te vullen, heel veel succes te wensen. Wie hierachter zit of wat er precies is gebeurd, weten we nog niet. Dat is onduidelijk, maar dit laat wel zien hoe afhankelijk we zijn geworden van digitale systemen voor iets alledaags als ons eten. Dit raakt het dagelijks leven van iedereen in Nederland en het kan iedere supermarkt overkomen, maar hopelijk niet tegelijkertijd.

Voorzitter. Vorige maand waarschuwden onderzoekers er nog voor dat de schappen in supermarkten na een cyberaanval al binnen twee à drie dagen leeg kunnen zijn. Dat zien we nu dus gebeuren. Daarom mijn vraag: hoe zorgen we ervoor dat mensen eten kunnen blijven kopen ook als de systemen uitvallen, juist ook wanneer dit bij meerdere supermarktketens tegelijkertijd zou gebeuren?

De voorzitter:

Het woord is aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Erkens**:

Voorzitter, dank. Ik zal nog even toelichten waarom ik hier sta en niet de collega van Digitale Zaken. Dat heeft er met name mee te maken dat er veel vragen zijn over de voedselzekerheid. Moeten mensen zich daarover zorgen maken of niet? Het heeft er ook mee te maken dat dit gaat over een specifiek incident in de voedselketen. Dan ben ik inhoudelijk aan zet om het gesprek daarover met uw Kamer aan te gaan.

Er is op dit moment geen probleem rondom de voedselzekerheid. We zien dat het probleem alleen plaatsvindt bij Albert Heijn. Het gaat specifiek over de onlineverkoop en over de levering van bepaalde productcategorieën aan de supermarkten. Dat betekent dat mensen nog gewoon naar Albert Heijn kunnen gaan. Sommige schappen zullen inderdaad soms wat leger zijn dan u gewend bent. Andere supermarktketens in Nederland hebben nog geen problemen en daar gaan we op dit moment ook niet van uit. Die zorg kunnen we dus wegnemen.

Tegelijkertijd werken we als kabinet in den brede aan het verbeteren van de weerbaarheid van de voedselketen en de voedselzekerheid. We nemen precies dit soort scenario's mee in de uitwerking, zoals het Kamerlid van D66 ook heeft gevraagd. Dat doen we onder andere met het landelijk crisisplan voedselzekerheid. Dat stellen we in het eerste kwartaal van volgend jaar vast. De scenario's daarbinnen worden op dit moment nog verder uitgewerkt. Daar zijn we al heel ver mee, samen met de keten. We zullen ervoor zorgen dat de lessen uit dit incident daar nog verder bij betrokken worden.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Het is goed om te horen dat de voedselzekerheid in ieder geval niet in gevaar is. Ik wil extra aandacht vragen voor de digitale kant van dit incident, want digitale incidenten richten zich inderdaad niet op één sector. Ze kunnen overal voorkomen. Het is iets wat integraal over de domeinen heen gaat. Daarom wil ik de staatssecretaris vragen of er in ieder geval in de voedselketen momenteel een soort draaiboek is voor cyberincidenten of cyberdreigingen.

Staatssecretaris **Erkens**:

Daar wordt de laatste hand aan gelegd vanuit het landelijk crisisplan voedselzekerheid. Dat gaat over de meest ontwrichtende noodscenario's die u kunt bedenken en dus ook over cyberontwikking. Daar wordt nu de laatste hand aan gelegd. Dat gaat trouwens wel over ingrijpendere scenario's dan wat op dit moment plaatsvindt. U moet dan denken aan scenario's waarin alle supermarkten getroffen worden of waarin de leveringen voor langere termijn onderbroken worden. Die worden exact uitgewerkt, zoals D66 vraagt.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Dat is heel goed. Dat hebben we echt nodig om onszelf weerbaar te maken in de toekomst. Ik vind het fijn om dat te horen van de staatssecretaris. Ik denk dat het juist heel belangrijk is om dit breder te trekken. Het betreft nu deze sector, maar ik vraag het kabinet om dit ook mee te nemen richting de andere sectoren. We hebben namelijk gezien dat het bijvoorbeeld ook in de telecom gebeurt, zoals bij het datalek bij Odido. Ik wil de staatssecretaris dus vragen of deze gesprekken al plaatsvinden binnen het kabinet. Is dat al gaande?

Staatssecretaris **Erkens**:

Ja. We praten er in de breedte over, onder anderen met staatssecretaris Aerdts in dezen. We zullen de lessen uit dit incident ook onderling delen, zodat we continu blijven leren en voorkomen dat we dit per departement afzonderlijk doen. Je moet ervoor zorgen dat je hier juist lering uit trekt en dat die cyberweerbaarheid een stuk beter wordt.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Ik wil nog even verdergaan op wat er is gebeurd. Zoals ik eigenlijk al eerder zei, is het nu de supermarktketen, maar kan het de volgende keer het ziekenhuis of de drinkwatervoorziening zijn. Weet de staatssecretaris of het incident ook is gemeld bij het NCSC en de Autoriteit Persoonsgegevens?

Staatssecretaris **Erkens**:

Ik kan geen uitspraak doen over of het gemeld is, maar ik kan u wel vertellen dat er sinds de inwerkingtreding van de Cyberbeveiligingswet in augustus een meldplicht bestaat.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Dan wil ik u wel heel graag op het hart drukken dat ik hoop dat dit ook echt gebeurt. Juist die autoriteiten zouden er ook mee aan de slag moeten gaan, vooral nu we zien dat het waarschijnlijk iets internationaals is en dat het wellicht verband houdt met elkaar, ook al weten we natuurlijk niet precies wat er aan de hand is.

Voorzitter. Ik wil even doorgaan met mijn allerlaatste vragen, want ik zie dat de tijd bijna om is. Het zal u wellicht niet verbazen dat ik er weer over begin, maar de vragen gaan over AI en

kwantumtechnologie. Die zijn zich ook alleen maar verder aan het ontwikkelen. Zou de staatssecretaris in de gesprekken die hij met de supermarkten heeft ook de dreiging van AI en quantum mee kunnen nemen, ook als het gaat over achterstallig onderhoud van de systemen die zich bijvoorbeeld binnen de voedsel- en supermarktketen bevinden? We moeten die verouderde systemen echt up-to-date houden, zodat we in de toekomst minder cyberdreigingen hebben.

Staatssecretaris Erkens:

Heel kort: daar ben ik toe bereid. We hebben de ambitie gesteld om voor de zomer van volgend jaar de nationale strategie voedselzekerheid verder ingevuld te hebben. Daarbij praten we onder andere met supermarkten over verdere acties om de weerbaarheid te vergroten. Ik kan toezeggen dat we deze onderwerpen daarbij zullen betrekken.

Mevrouw Beckerman (SP):

Eén groep die makkelijk vergeten wordt, zijn de werknemers. We hebben gehoord dat duizenden uitzendkrachten van Albert Heijn, Etos en Gall & Gall de afgelopen dagen naar huis zijn gestuurd, zeker in de logistiek, en dat zij zich zorgen maken of ze straks wel uitbetaald worden. De staatssecretaris had het erover dat hij met een crisisplan komt en dat er gesprekken gevoerd worden. Wordt daarin ook meegenomen dat deze werknemers beschermd worden en dat zij wel degelijk uitbetaald krijgen?

Staatssecretaris Erkens:

Ik heb op dit moment nog geen aanwijzingen gekregen van Albert Heijn dat daar een probleem mee zou ontstaan. Ik kan nu niet speculeren of daar problemen verwacht worden. Ik spreek later vandaag nogmaals met Albert Heijn, dus ik kan mevrouw Beckerman toezeggen dat ik die vraag aan hen zal stellen en het bespreekbaar zal maken.

Mevrouw Kathmann (PRO):

Ten eerste steek ik alle cyberexperts die bezig zijn om dit op te lossen en alles te herstellen een heel groot hart onder de riem en wens ik ze heel veel succes. Cyberexperts zeggen ook dat we de rust moeten bewaren, omdat we nog heel veel niet weten. Maar als je de rust moet bewaren, is er vaak ook onrust. Die is er op twee punten. Mensen maken zich zorgen over gegevens, terwijl we helemaal nog niet weten of dat terecht is. Mensen maken zich ook zorgen omdat er hen al is gevraagd om bijvoorbeeld voor drie dagen voedsel in huis te halen. Zij denken nu: dit komt wel heel erg dichtbij.

De voorzitter:

Uw vraag.

Mevrouw Kathmann (PRO):

Burgers goed informeren is het allerallerbelangrijkste. Daar is Albert Heijn op dit moment keihard mee bezig. We hebben hier al eerder gestaan om het kabinet te vragen ...

De voorzitter:

Uw vraag.

Mevrouw Kathmann (PRO):

... of de overheid daar mede een verantwoordelijkheid in pakt bij grote cyberincidenten. Kunt u ervoor zorgen, vraag ik via de voorzitter, dat er zo snel mogelijk een soort escalatieladder komt voor bij grote cyberincidenten? Gaat de overheid die bedrijven meehelpen om burgers zo goed mogelijk te informeren?

Staatssecretaris Erkens:

In eerste instantie ligt die verantwoordelijkheid op dit moment bij Albert Heijn. Afhankelijk van de zwaarte van het incident neemt ook de rol van de overheid daarin toe. Ik kan u toezeggen

dat ik dit aspect begin volgend jaar ook zal betrekken in het landelijk crisisplan voedselzekerheid, waarin dit soort scenario's uitgewerkt worden.

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Honderd procent veiligheid bestaat niet, ook niet online, hoe goed een bedrijf zijn beveiliging of systemen ook op orde heeft. Ik zou willen vragen om in dat nieuwe plan, dat volgend jaar naar de Kamer wordt gestuurd, ook de analoge terugvalopties mee te nemen. Systemen kunnen namelijk uitvallen. Of het nou een hack is, een storing of iemand die ergens een kabel heeft kapotgemaakt: het kan allemaal. We moeten daarop voorbereid zijn, zodat Nederland door kan draaien. Kan de staatssecretaris die toezegging doen?

Staatssecretaris **Erkens**:

Ik kan toezeggen dat ik dat meeneem. Laat ik één voorbeeld noemen. De gesprekken die we gaan voeren, gaan onder andere over cyberaanvallen en stroomuitval. Je moet nadenken over heel basale vragen. Hoe gaan bijvoorbeeld de deuren open die nu automatisch opengaan? Als je geen analoge terugvaloptie hebt, kan de supermarkt bevoorraad worden, maar komen mensen nog steeds niet naar binnen of naar buiten. Die opties nemen we dus mee. Ik denk wel dat het goed is om te melden dat er bij elke beleidsoptie die we daarvoor in kaart brengen, natuurlijk ook een kostenplaatje zal zijn. Het zou kostenverhogend kunnen werken in de voedselketen. Het kabinet probeert het heel gericht op de grootste risico's te doen, om te voorkomen dat mensen het merken aan de prijs van de boodschappen. Weerbaarheid komt namelijk met een prijskaartje. Volgens mij heeft niet alleen uw Kamer, maar ook het kabinet besloten dat we bereid zijn de weerbaarheid te vergroten. Dat willen we om die reden wel doordacht en gericht doen.

De heer **Lohman** (CDA):

Voedsel is een absolute basisvoorziening. Dat we blijkbaar bij mogelijke cyberaanvallen niet in staat zijn om systemen door te laten lopen vind ik echt zeer zorgwekkend. De staatssecretaris gaat in gesprek. Wat kan hij toezeggen om te zorgen dat bedrijven proactief investeren in terugvalopties en noodvoorzieningen in het geval van cyberaanvallen? Misschien kan het door daar een gezamenlijke verantwoordelijkheid te organiseren. Als tweede: hoe kijkt hij naar de rol van de agrarische sector en bijvoorbeeld kortere ketens in de noodvoorziening, als dit echt vaker een probleem gaat worden?

Staatssecretaris **Erkens**:

Om de tweede vraag eerst te beantwoorden: we nemen de agrarische sector mee in het uitwerken van de strategische agenda voedselzekerheid. We kijken specifiek naar de gehele keten bij het verbeteren van de weerbaarheid. De agrarische sector zal dus worden meegenomen in die gesprekken. Dan de eerste vraag. Hoe zorgen we ervoor dat die maatregelen genomen worden? Het kabinet heeft niet stilgezeten. Mijn voorgangers hebben dat op dit vlak trouwens ook niet. In augustus is de Cyberbeveiligingswet in werking getreden. Daarbij zit een zorgplicht voor de belangrijkste entiteiten om de cyberveiligheid te verbeteren binnen hun concern. We hebben de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten, waarvoor de belangrijkste spelers in de voedselketen aangewezen zullen worden om aanvullende maatregelen van weerbaarheid te treffen. Ook vanuit de overheid zullen wij daar toezicht op houden en zullen we ook druk kunnen uitoefenen mocht dat niet het geval zijn. Die wettelijke bevoegdheden worden inderdaad als we speak vastgesteld.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik dank de staatssecretaris voor zijn beantwoording.

Vragen Van der Plas

Vragen van het lid Van der Plas aan de minister van Justitie en Veiligheid over **de Hamas-verering op diverse plekken in Nederland op 7 oktober**.

De voorzitter:

Ik geef het woord aan mevrouw Van der Plas voor haar mondelinge vragen namens de BBB aan de minister van Justitie en Veiligheid, die ik van harte welkom heet in de Tweede Kamer. Gaat uw gang.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Voorzitter. Waar te beginnen, zou ik zeggen. Terwijl Joden op 7 oktober in een zwaarbeveiligde omgeving in een synagoge, op een geheimgehouden locatie, zwaarbeveiligd door politie en marechaussee hun vrienden en familie moesten herdenken naar aanleiding van 7 oktober, stonden een paar honderd meter verderop in Amsterdam op de Dam mensen te zwaaien met Hamasvlaggen. "Wij steunen Hamas", "Lang leve Hamas" en "We support Hamas", door mensen die geweld verheerlijken voor ons nationaal monument, de plek waar wij onze oorlogsslachtoffers herdenken en ook de Joden die werden vervolgd, weggevoerd en vermoord. Afgelopen zondag zagen we het opnieuw, weer in Amsterdam, maar ook op andere plekken in Nederland. Slachtoffers zitten zwaar beveiligd achter gesloten deuren en de terreuraanbidders staan midden op de Dam.

Iemand schreef ons: eerst negeren we het kwaad, dan staan we het kwaad toe, dan legaliseren we het kwaad, dan promoten we het kwaad, dan viëren we het kwaad en dan vervolgen we degenen die het nog steeds kwaad noemen. Ik ben het politieke wegstroemen en de slappe excuses en het eindeloos tolereren hiervan spuugzat. Mijn eerste vraag aan de minister is: waar ligt uw grens? Wat moet er nog gebeuren voordat deze openlijke steun aan Hamas consequenties krijgt?

De voorzitter:

Het woord is aan de minister.

Minister Van Weel:

Voorzitter. Dit was v  r over mijn grens. Een klein jaar geleden was ik in Israël en heb ik daar de kibboets Nir Oz bezocht. Nir Oz was een kibboets waar onder anderen de familie Bibas woonde. Wat ik daar heb gezien, wat daar is gebeurd op 7 oktober, de puinzooi die daar is achtergelaten door moordende, ontvoerende en brandstichtende bendes, staat voor altijd op mijn netvlies gebrand. Mensen zijn levend verbrand in hun huizen. Het waren sadistische acties. Er is een familie ontvoerd die later voor driekwart dood is teruggekomen in Israël. Als je dan bedenkt dat er mensen zijn die drie jaar later dat geweld, dat sadistische kwaad dat er die dag heeft plaatsgevonden, onder andere in die kibboets, toejuichen, hier in Nederland op de Dam, dan vind ik dat verschrikkelijk. Verschrikkelijk! Dan ben je ofwel ontzettend na  f ofwel kwaadwillend, ofwel gestoord of een combinatie van die drie. Maar dit kan niet en dit mag niet.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Ja, dit kan niet en dit mag niet? Ik vraag wat de minister gaat d  en. Wat gaan we hier nu aan doen? Concrete antwoorden graag.

Minister Van Weel:

Dank voor de aanmoediging van mevrouw Van der Plas. Er zijn een aantal dingen die ik wil doen. Eén: er licht een wetsvoorstel over verheerlijking van terrorisme in uw Kamer. Ik wil dat zo snel mogelijk behandelen. Het doel van het wetsvoorstel is juist om dit te verbieden, dus het verbieden van steun in het openbaar aan terroristische organisaties en het verbieden van het verheerlijken van terroristische acties waarbij doden zijn gevallen. Alle uitingen die we hebben gezien, van "Hup Hamas" tot vlaggen en "long live the 7th of October" — hoe krijg je het op een bord geschreven? — worden verboden onder deze wet. Help mij, zeg ik via u, voorzitter, tot de hele Kamer, om dit wetsvoorstel zo snel mogelijk aangenomen te krijgen, zodat klip-en-klaar is wat wel en niet kan.

Op dit moment is het uiteindelijk aan het OM om te beoordelen of iets strafbaar is of niet. Het OM betreft daarbij altijd de context en moet altijd kijken of hier sprake is van opruiing, of hier sprake is van het aanzetten tot haat, of hier sprake is van het oproepen tot geweld. Deze mensen, deze "kwaadwillenden", noem ik ze maar even, weten precies hoe ze over die lijntjes moeten wandelen om te zorgen dat ze niet klip-en-klaar strafbaar zijn, maar hier wel mee weggkomen. Daar wil ik dus van af. Dat is één.

Het tweede. We hebben hier al vaker met uw Kamer gesproken over wat we nou betamelijk vinden bij demonstraties en wat niet. Daarbij ging het ook vaak over gezichtsbedekkende kleding. Ook hierbij zagen we weer dat mensen zich volledig verschuilen om anoniem hun gif te kunnen spuien op zo'n dag, tijdens zo'n demonstratie. Daar kan al tegen worden opgetreden op dit moment. Dat kunnen burgemeesters verbieden. Dat is onder andere gebeurd bij de demonstratie op het Malieveld in Den Haag. Het feit dat ze daar niet aan voldeden, was daar aanleiding voor de burgemeester om die demonstratie te ontbinden. Ik wil dus met de burgemeesters zo snel mogelijk in gesprek om te vragen: kunnen we hier een landelijke lijn vinden, waarin jullie allemaal eenduidig omgaan met dit soort demonstraties? Ze kunnen namelijk in elke stad plaatsvinden.

Het derde is dat we het makkelijker maken voor burgemeesters — dat maken we mogelijk in de Wet openbare manifestaties — om uit demonstraties mensen die dit opruien doen, die dit verheerlijken doen, meteen weg te plukken en weg te halen, zodat mensen die wél van goede wil zijn en demonstreren ... Overigens zou ik het nog steeds smakeloos vinden om dat op 7 oktober te doen, op een dag die in het teken van herdenking zou moeten staan, net zoals dat je op 9/11 niet met een "Hup, Al Qaida!"-bord gaat staan, maar dat terzijde. Maar we zorgen dat je sneller die wanordelijkheden uit zo'n demonstratie kunt halen. Dat zijn een aantal concrete zaken.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Het is allemaal slap, slap, slap, slap, slap, slap, slap en nog eens slap. Het Wetboek van Strafrecht geeft al mogelijkheden om direct actie te ondernemen. Artikel 140 kun je bijvoorbeeld gebruiken, omdat het tonen van een Hamas-spandoek deelname of steun aan een terroristische organisatie is. Je kunt het ook onder opruiing scharen of onder artikel 137 van het Wetboek van Strafrecht, over het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld, of onder groepsbelediging, opruiingen tot haat of discriminatie. Waarom is dat niet gebeurd? Waarom verschuilen we ... Die wet — hou echt op over die wet — komt inderdaad, maar de wet geeft al mogelijkheden. Waarom gebeurt dat niet?

Minister **Van Weel**:

Omdat het OM in dit geval vindt dat deze demonstranten elke keer onder de drempel blijven van hoe het OM die wet op dit moment interpreteert. Daarom wil ik die nieuwe wet ook. U kunt het er niet mee eens zijn en ik zou willen dat ze morgen opgepakt en vervolgd werden voor deelname aan een terroristische organisatie, maar het OM moet dat uiteindelijk doen. Daarom wil ik het OM ook helpen, door hen een wet te geven waarmee ze dit wél gewoon kunnen veroordelen. Nu is dat in een aantal gevallen wel gebeurd. Er zijn ook verboden uitingen gezien. Maar in een heleboel gevallen wordt er gezegd: ja, daar kunnen we nu niks tegen. Die mensen weten dat; die lachen ons uit.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Die mensen lachen ons inderdaad uit. Zo'n spandoek kun je gewoon afpakken. Er is ook een ander spandoek afgepakt, waarop mevrouw Yeşilgöz werd vergeleken met Hitler. Waarom kan dit niet worden afgepakt? Het Wetboek van Strafrecht geeft daar al mogelijkheden toe.

En dan over de burgemeester van Amsterdam. Minister, u bent de minister. U moet regie hierover pakken. U bent verantwoordelijk voor de veiligheid van alle mensen in Nederland, inclusief onze Joodse mensen. De minister geeft aan: ik ga spreken met Halsema. Wij willen

daar een terugkoppeling over. Maar ik wil ook dat er onderzocht wordt of burgemeester Halsema vervangen kan worden als hoofd van de veiligheidsregio. Het zijn van het hoofd van de veiligheidsregio is niet gekoppeld aan het zijn van de burgemeester van de grootste stad; er zijn heel veel burgemeesters die dat kunnen doen. Is de minister bereid om Halsema te schorsen? Dat kan gewoon op basis van de bepaling die geldt als je ernstig plichtsverzuim hebt. Ik denk dat daar sprake van is.

Minister Van Weel:

Nou, met dat laatste ben ik het niet eens. Ik vind niet dat hier sprake is van ernstig plichtsverzuim. Bovendien, als zij niet het hoofd van de veiligheidsregio zou zijn, was zij nog steeds de burgemeester van Amsterdam. Dat betekent dat zij nog steeds gaat over de veiligheid van demonstraties in Amsterdam, dus dat zou geen nut hebben. Ik ga wel in gesprek. Ik zie nu ook een escalatie ontstaan in deze demonstraties, waarbij het openlijk steunen van Hamas of het tonen van die haarbanden steeds vaker voorkomt. In de afgelopen jaarrapportage van de AIVD zagen we dat zij een link hebben gezien tussen Hamasnetwerken en demonstraties die in Nederland worden georganiseerd. Ook daar zullen we harder op inzetten om te kijken of we die link scherper kunnen krijgen en daar dan tegen op kunnen treden.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Nou, wat mij betreft moet Halsema opstappen, minister. Alsof het niet schaamteloos genoeg was, reed er een afschuwelijke motorstoet met Hamasaanhangers door Amsterdam, begeleid door de politie. Wat vindt de minister van die stoet? Wat vond mevrouw Halsema van die stoet? Was de komst van deze groep vooraf bekend? Was die tocht aangemeld? Welke voorwaarden zijn er gesteld? Leg eens uit aan de mensen in Nederland dat dit allemaal zomaar kan.

Minister Van Weel:

Een hoop van die vragen zal mevrouw Van der Plas ook aan mevrouw Halsema moeten stellen, want uiteindelijk heeft zij het besluit genomen om deze demonstratie toe te staan. Ik weet niet onder welke voorwaarden ze dat heeft gedaan. Als u het mij vraagt, vond ik het intimiderend om te zien dat motorrijders, ook gemaskerd of niet herkenbaar, met een hoop lawaai en een hoop vlaggen door de straten van Amsterdam gingen. Ik denk dat een hoop Joodse Amsterdammers zich ook zo hebben gevoeld. Ik betrek dit dus ook bij het gesprek dat ik met de burgemeester zal hebben.

De voorzitter:

Afrondend, heel kort, mevrouw Van der Plas.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Afrondend, heel kort. Ik wil nog weten welke strafbare feiten er zijn vastgesteld. Wie zijn de verdachten? Is bekend hoeveel van hen Nederlanders zijn en hoeveel niet? Kunnen bij buitenlandse daders verblijfsvergunningen worden ingetrokken en kan uitzetting volgen? Nogmaals, wat gaat de minister concreet doen?

Minister Van Weel:

Ik ben bereid u schriftelijk te informeren over de afhandeling van deze incidenten. Dat zullen we doen op het moment dat het hele beeld daarvan helder is. Het intrekken van het Nederlanderschap kan op dit moment als mensen hebben deelgenomen aan een terroristische organisatie, dan wel als ze onherroepelijk veroordeeld zijn voor een terroristisch misdrijf. Daar waar dat het geval is, trekken wij altijd het Nederlanderschap in. Dat is wat de wet ons nu toelaat.

De heer Wilders (PVV):

We leven in een Nederland waarin ik niet meer wil wonen. We leven in een Nederland waar

we een kabinet hebben dat toestaat dat Israëlische producten worden geboycot. We leven in een Nederland waar het kabinet toestaat dat Hamas met vlaggen zwaait, dat er in Amsterdam, Groningen, Nieuw-Lekkerland, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht, in heel veel steden antisemitische teksten worden uitgekraamd als "maak het karwei van 7 oktober af". Dit zijn mensen die haat hebben naar Israël en die het liefst alle Joden willen doden. Dat is niet mijn Nederland! Ik kan niet accepteren dat deze minister met praatjes komt — want dat zijn het: goedkope praatjes — en zegt: het kan niet. Het kan wel, maar u doet niks. Zorgt u ervoor dat u al dat tuig in heel Nederland dat met antisemitische teksten en Hamasvlaggen komt vandaag nog oppakt en voor de rechter daagt.

Minister **Van Weel**:

Ik deel de afschuw van de heer Wilders. Ook mijn maag draait om ik de teksten die gebezigd worden op de Dam zie en als ik mensen verkleed als Hamasstrijders door de Amsterdamse straten zie lopen. Het kan niet waar zijn en toch is het waar. Dat is wat mij motiveert om daar wat tegen te doen. Ik beloof u: de wet verheerlijking terrorisme is bedoeld voor dit soort acties, om die klip-en-klaar strafbaar te stellen en om iemand die met een vlag aankomt meteen op te pakken. Dat is nu moeilijker en dat is het frustrerende, niet alleen voor de heer Wilders, maar ook voor mij.

De heer **Wilders** (PVV):

Dit is een enorm flutantwoord, want het is strafbaar. Het zwaaien met een Hamasvlag, een vlag van Hezbollah of van de Islamitische Jihad is pure opruiing. Er zijn ook hoogleraren die zeggen: daag ze voor de rechter. Deze minister heeft een aanwijzingsbevoegdheid. Geef het OM een aanwijzing om ze te vervolgen. Stop met het antisemitisme. Een burgemeester van Amsterdam of een minister van Justitie van Nederland die toestaat dat in het hele land Hamasvlaggen en antisemitische teksten worden gebezigd, verdient het niet op zijn stoel te zitten en moet opstappen. Dat geldt voor u en ook voor de burgemeester van Amsterdam, als u toelaat dat wij iedere week opnieuw in bijna iedere stad in Nederland de haat van de islam en radicale moslims zien. Dat moet verdwijnen. Als u dat niet doet, moet u het iemand anders laten doen.

Minister **Van Weel**:

Ik ben tot op het bot gemotiveerd om te zorgen dat wij geen Hamasmeutes door onze straten gaan hebben. Daar werk ik aan. Dat doe ik nu op basis van de wet zoals die is. In overleg met de burgemeesters gaan we kijken wat er nog meer kan. Tegelijkertijd zeg ik ook hier weer: geef me die wet. Geef me die wet, want dan is dit gewoon afgelopen.

Mevrouw **Nanninga** (JA21):

We zien de schande van Amsterdam. We zien een burgemeester die niet wil. We moeten ons inderdaad afvragen of dat nog te handhaven is. We zien een minister die zegt dat hij wel wil, maar niet kan. Laat ik een pragmatische vraag stellen aan de minister over iets wat hij nu kan doen. De minister zegt net zelf: we weten dat er Hamasnetwerken achter die demonstraties zitten. Dat was al zo bij de Rode Lijndemonstratie. Ik heb toen ook gezegd dat het allemaal aan Hamas gelieerde netwerken zijn die daarachter zitten. Het zijn allemaal nuttige idioten die meelopen. Nu komt er weer zo'n demonstratie op 8 november. Kan de minister in ieder geval toezeggen dat er uit vak K — het kabinet spreekt met één mond — niemand aanwezig zal zijn bij die walgelijke Rode Lijnvertoning die er weer aan zit te komen? Laat dat in ieder geval een ruggensteuntje zijn voor Joods Nederland.

Minister **Van Weel**:

Wij zullen het hier in het kabinet over hebben. Ik weet dat deze demonstratie eraan komt. Ik wil wel zeggen dat het niet verboden is om je uit te spreken voor de Palestijnse bevolking. Laten we dat onderscheid wel maken. U had het net over nuttige idioten. De mensen die wij afgelopen weekend zagen, die verdedigden dat de Hamasstrijders van 7 oktober verzetsstrijders zijn, zijn wat mij betreft die naïevelingen, die nuttige idioten waar u het over

heeft. Ik zou dat niet willen betrekken op de hele Rode Lijndemonstratie en iedereen die meeliep. Dat was denk ik echt niet het geval. We hebben niet 150.000 nuttige idioten. Als we die twee dingen uit elkaar kunnen halen, als we kunnen zorgen dat we alles wat lijkt op Hamas weg kunnen halen uit dit soort demonstraties, is wat mij betreft het probleem al een stuk kleiner.

Mevrouw **Nanninga** (JA21):

Nu breekt mijn klomp! De minister van Justitie zegt op gezag van de diensten dat dit soort demonstraties worden georganiseerd door organisaties die gelieerd zijn aan Hamas, die steun geven aan Hamas. Dat geldt ook voor de Rode Lijn. Dat wisten we de vorige keer al. Dat is achteraf bewezen. Er staat één prinsenvlag op het Malieveld en alle talkshows en de hele politiek zijn, terecht, in rep en roer, en zo'n Rode Lijn moet dan maar kunnen. De minister kan mij niet eens toezeggen dat uit vak K, zijn ambtsgenoten en hijzelf, niet zal worden deelgenomen aan een demonstratie waarvan we weten dat er Hamaselementen bij betrokken zijn en gaan meelopen. Ik geef het u op een briefje dat dat gebeurt. Ik wil echt van deze minister horen dat er niemand uit vak K op 8 november aanwezig zal zijn bij de Rode Lijn. Anders is het niet serieus te nemen wat het kabinet doet om Nederland te beschermen.

Minister **Van Weel**:

U noemt de Rode Lijndemonstratie. De AIVD is daar niet zo specifiek over geweest. Ik heb u verteld wat de AIVD heeft gezegd over demonstraties die zijn georganiseerd. We zullen dat toch echt moeten kunnen linken, concreet, aan een organisatie en aan een demonstratie om er actie op te kunnen ondernemen. Ik ben daarvoor gemotiveerd, maar op dit moment is dat nog informatie die zich voornamelijk bevindt in het inlichtingenbeeld. Daar kun je in de opsporing dan verder niets mee. De vraag over 8 november neem ik terug.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

In de straten van onze Nederlandse hoofdstad wordt terreur verheerlijkt en wordt Hamas aangeprezen. Israëlsische dadels zitten in de verdachtenbank en terroristenverheerlijkers lopen gewoon vrijuit rond in ons land. Het is totaal beschamend. De Joodse gemeenschap voelt zich allang niet meer veilig. Wat gaat de minister er nú aan doen om de Joodse gemeenschap te behouden in ons land en die terroristenverheerlijkers zo snel mogelijk en het liefst ook zo ver mogelijk over onze grenzen te zetten?

Minister **Van Weel**:

Daar ben ik enorm toe gemotiveerd. Ik vind het verschrikkelijk om te zien. Ik spreek veel mensen uit de Joodse gemeenschap, ook vanuit mijn rol als verantwoordelijke voor antisemitismebestrijding. Ik weet hoe die angst leeft. Daarom zei ik ook dat ik me kan voorstellen hoe intimiderend het moet zijn dat je zo'n motorstoet door Amsterdam ziet trekken, als Joodse Amsterdammer in je eigen stad. Verschrikkelijk. Ik ben tot op het bot gemotiveerd om daar wat aan te doen. Echt, voor mij gaat het verheerlijken van organisaties als Hamas en IS een grens over. Ik weet dat wetgeving lang duurt, maar hier zijn we er bijna. Hier zijn we er bijna. Deze wet ligt in uw Kamer en kunnen wij met voorrang behandelen. Daarna gaat hij naar de Eerste Kamer en dan is het een feit. Dat helpt enorm, ook voor het OM en de politie, want denk niet dat die mensen af en toe niet met pijn in het hart moeten zien wat er gebeurt in een demonstratie zonder dat ze er acuut wat aan kunnen doen. Voor de kortere termijn, voor nu, ga ik in gesprek met de burgemeester om te kijken hoe we deze uitwassen — ik kan me niet voorstellen dat zij het anders ziet dan dat — kunnen voorkomen en tegengaan.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Op het laatste gedeelte doorgaand: als er een aanvraag wordt gedaan voor zo'n demonstratie, kan de gemeente Amsterdam natuurlijk bij voorbaat aanvoelen dat het ellende wordt. Als je dat weet ... Ik weet dat je het vanwege de inhoud niet zomaar kunt verbieden. Maar waarom duurt het nog zo lang voordat er wordt ingegrepen als er dan wordt gewapperd

met zulke vlaggen en er andere uitingen worden gedaan? Wat kunnen wij die gemeenten geven zodat ze direct kunnen ingrijpen?

Minister **Van Weel**:

Ik ga met de gemeente en de burgemeester in overleg om te kijken waar zij voor zichzelf de grenzen hadden bepaald in dit geval. Ik denk dat andere gemeenten daar ook wat aan hebben, om te kijken wat er nou op dit moment miste om hier wat tegen te kunnen doen. Nogmaals, één: het wetsvoorstel gaat helpen. Dat is klip-en-klaar. Daar kan geen misverstand over bestaan, maar de wens om dit nu de kop in te drukken, deel ik met u.

De heer **Tijs van den Brink** (CDA):

De CDA-fractie heeft met afschuw kennisgenomen van de steunbetuigingen aan Hamas in de straten van Amsterdam, tot op 7 oktober toe, en ook in andere steden op andere momenten. Het is niet alleen buitengewoon onwenselijk, maar ook buitengewoon kwetsend voor de Joodse gemeenschap. Het OM heeft vrij snel besloten dat dat mocht. Mijn vraag aan de minister is: zou u in gesprek willen gaan met het OM en ook de opinie van andere deskundigen willen voorleggen? Hoogleraar Jan Brouwer zegt bijvoorbeeld dat je wel degelijk kunt proberen om dit te vervolgen, al was het maar om de Joodse gemeenschap de zekerheid te geven dat zij gesteund wordt op dit soort momenten.

Minister **Van Weel**:

Ik ga dat gesprek zeker aan. Ik zal daar ook de uitspraak van andere hoogleraren bij betrekken. Mijn wens is om dit tegen te gaan; dat zal u inmiddels niet zijn ontgaan. Als dit een route is, dan ga ik daar heel graag het gesprek over aan met het OM.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):

Gevoelloos en onsmakelijk: eigenlijk kan ik niet meer maken van wat ik op die dag, op 7 oktober, zag gebeuren. Ik heb soms het gevoel dat we als samenleving die menselijkheid kwijt zijn, overigens in heel veel opzichten. Ik hoorde ook wat kwalificaties richting de burgemeester, maar in mijn beleving handelt die altijd binnen diens bevoegdheid. Daarom kijk ik ook naar deze minister, want die is verantwoordelijk.

De **voorzitter**:

Uw vraag?

Mevrouw **Mutluer** (PRO):

Dat roept bij mij gelijk de vraag op: wat doet deze minister om die burgemeesters nu goed te ondersteunen met handelingskaders, maar ook als klankbord op het moment dat ze acuut met dit soort situaties te maken krijgen? Dit laat namelijk ook een fiat zien.

Minister **Van Weel**:

Nou, dat klankbord is er altijd. De burgemeester van Amsterdam weet mij te vinden op het moment dat zij worstelt met een situatie of mij daar graag deelgenoot van maakt. Die lijnen zijn dus altijd open. Ik denk wel dat er na wat we nu hebben gezien — dat is echt het verheerlijken van terreur — acuut behoefte bestaat om te kijken wat er binnen de huidige bevoegdheden kan worden gedaan om dit tegen te gaan. Ik denk namelijk dat geen enkele burgemeester erop zit te wachten om dit volgende week in zijn eigen stad te zien. Daar ga ik het gesprek over aan. Dat doen we in alle openheid. Wat mij betreft zijn er geen taboes.

Mevrouw **Martens-America** (VVD):

We hebben afgelopen zondag een absoluut dieptepunt gezien: mensen die er bewust voor kiezen om vlaggen van terroristische organisaties mee te nemen en daarmee staan te zwaaien op ons monument, een plek van herdenking. Ik ben dan ook blij dat we deze week beginnen met de behandeling van de wet die het verheerlijken van dit soort geweld, intimidatie en terrorisme strafbaar moet gaan stellen. Ik heb dan ook een vraag aan de

minister. We hebben het over de snelheid. De minister gaf zelf ook aan dat het mogelijk is om dit nu versneld te behandelen. We zijn nu begonnen met de schriftelijke inbreng.

De **voorzitter**:

Uw vraag?

Mevrouw **Martens-America** (VVD):

Kan de minister iets meegeven over de snelheid waarmee hij van zijn kant hiernaar kan kijken om ervoor te zorgen dat we hier voor het einde van het jaar nog over zouden kunnen stemmen?

Minister **Van Weel**:

We gaan de vragen beantwoorden op het moment dat die op mijn deurmat landen. Dan komen ze per ommekeerende retour.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Het is schandalig. Het is onbegrijpelijk dat het ook maar voorkomt dat iemand met zulke groene terroristische plakaten rondloopt en teksten rondspuit die werkelijk waar niets te maken hebben met het land dat wij willen zijn, ook gezien de geschiedenis van ons land en van de Joodse gemeenschap hier. En ja, die wet moet er snel komen, maar ik zou de minister toch ook willen vragen hoe het kan zijn dat juist bij ons Nationaal Monument, dat staat voor een belangrijk deel van onze identiteit en onze vrijheid, die duur gekocht is en waarvoor de prijs betaald is, deze leuzen kunnen worden geuit. Kan de minister daarbij ook ingaan op het volgende? Eerder is gezegd dat voor het Nationaal Monument en de herdenking zelf geen extra wetgeving nodig is. Ik zou denken: dit laat toch zien dat die wel nodig is, zodat we onze nationale geschiedenis eren en waarderen en optreden waar het misgaat?

Minister **Van Weel**:

Ik zal het betrekken in mijn gesprek met de burgemeester van Amsterdam. Het gaat dan over de locatie van demonstraties. Nogmaals, wat mij betreft vinden dit soort demonstraties überhaupt niet in deze vorm plaats, maar dat is wat anders.

De heer **El Abassi** (DENK):

Als het gaat om de strafbaarstelling van verheerlijking van terrorisme hoor ik de minister aangeven: geef mij die wet, want dan kan ik verheerlijking van terrorisme tegengaan. Je hoort genocideverheerlijking door heel het land. Er wordt in dit huis zelfs ontkend dat er sprake is van hongersnood. Er wordt ontkend dat er sprake is van genocide als het gaat om wat er gebeurt in Israël. Er wordt zelfs gezegd dat het aantal doden aan de Palestijnse kant nevenschade is.

De **voorzitter**:

Wat is uw vraag?

De heer **El Abassi** (DENK):

Wat ik de minister zou willen vragen, is: komt de minister met een wet die genocideverheerlijking strafbaar gaat stellen?

Minister **Van Weel**:

Nou, die wet is er al. U mag bijvoorbeeld de Holocaust niet ontkennen, want dan bent u gewoon strafbaar. In die zin bestaat die mogelijkheid dus al.

De heer **El Abassi** (DENK):

Ik ben zelf jurist. Die wet is er niet. U noemt een voorbeeld. Ik heb het over een wet, waarover we hier in de Kamer met elkaar gaan bediscussiëren wat er wel of niet gezegd

mag worden, net zoals de minister wil doen als het gaat om het verheerlijken van terrorisme. Dat initiatief zie ik niet vanuit de minister. Snapt de minister dan niet dat mensen in het land woedend zijn? Zij demonstreren allemaal tegen de genocide die op dit moment plaatsvindt. We gaan dan vervolgens op zoek naar één willekeurige vlag en vestigen daar de aandacht op, terwijl er op dit moment nog steeds een genocide plaatsvindt en deze minister nog steeds niks doet om die genocide te stoppen.

Minister Van Weel:

Zoals ik ook in mijn inbreng heb gezegd, mogen mensen van mij woedend zijn, hun mening uiten en opkomen voor het Palestijnse volk. Dat mag allemaal van mij. Als je een organisatie die op 7 oktober als een bende wilden het meest sadistische, kwaadaardige geweld heeft uitgevoerd, gaat toejuichen, dan geldt voor mij wel: niet in dit land.

De heer Struijs (50PLUS):

Als de minister die verdiepingsslag maakt met de burgemeester van Amsterdam, zou hij dan bereid zijn om in te brengen dat politiemensen zo graag wilden ingrijpen? Zij waren tot op het bot gemotiveerd, maar kregen geen groen licht om de verheerlijking van terrorisme tegen te gaan, de spandoeken af te pakken en gewoon tot aanhoudingen over te gaan. Daar was wel degelijk een grond voor. Mijn verzoek aan de minister is dus of hij dat in die gesprekken wil meenemen, want er leeft nogal wat frustratie onder politiemensen dat ze hun werk niet hebben kunnen doen.

Minister Van Weel:

Ik benoemde net ook zelf al dat politieagenten daar met pijn in hun buik bij hebben gestaan. Ik herken dat. Dat neem ik dus mee.

De voorzitter:

Ik dank ... O, mevrouw Van der Plas heeft nog een vraag.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Ik had inderdaad nog wel wat vragen. Op social media zijn er talloze mensen die allemaal Hamasvereringen doen, bijvoorbeeld in filmpjes, en die laten zien hoe gek ze zijn op Hamas, op die moordenaars, martelaars en verkrachters. Mijn vraag aan de minister is: zou de IND niet gewoon al die accounts door moeten lopen, moeten kijken wie dat allemaal zijn — in De Telegraaf worden die mensen ook gewoon genoemd — die mensen moeten opsporen, moeten aanhouden en laten ophoepelen uit Nederland door hun verblijfsvergunning in te trekken?

Minister Van Weel:

Ik vind dat er actie moet worden ondernomen tegen strafbare feiten. De wet voor de strafbaarstelling van verheerlijking van terrorisme gaat overigens ook over onlinesteunbetuigingen. De mensen die filmpjes van 7 oktober plaatsen en daar dan "thumbs up", "wat mooi" of "laten we het afmaken" bij zeggen, worden daarmee dus ook strafbaar. Op dit moment is het al strafbaar om online op te roepen tot geweld. Als je dus aanmoedigt om dit vaker te doen, ben je al strafbaar. Wat offline strafbaar is, is dat wat mij betreft online ook. Daar moeten mensen net zo hard op worden aangepakt.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

De minister vindt van alles, maar hij doet niks; dat is het hele probleem. Zoals ik al zei, moet deze minister hier gewoon de regie op pakken. Het hangt niet op die nieuwe wet, echt niet. Binnen het Wetboek van Strafrecht kan het al.

Tot slot, voorzitter. Nederlanders, specifiek Joden in Nederland, voelen zich gewoon niet meer veilig door dit soort gasten die vrij rondstruinen door onze straten. Mijn vraag is de volgende. Ik wil graag aangifte doen. Heel veel Joodse mensen willen ook aangifte doen.

Waar kunnen wij aangifte doen van dit soort uitingen? Waar kunnen Joden aangifte doen? Waar kunnen wij allemaal aangifte doen?

Minister **Van Weel**:

Iedereen die dat wil, kan in ons land aangifte doen. Die zal altijd worden beoordeeld. Aangifte doen kan op politie.nl, het grootste politiebureau van ons land — dat kan dus heel gemakkelijk vanaf thuis of het werk — of het kan bij het lokale politiebureau.

De **voorzitter**:

Ik dank de minister voor zijn aanwezigheid in de Tweede Kamer.

Vragen Steen

Vragen van het lid Steen aan de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening over **het bericht "Bouw van nieuwe woningen vertraagt door haperende verkoop"**.

De **voorzitter**:

Ik geef het woord aan mevrouw Steen voor haar vragen namens de fractie van het CDA aan de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, die ik eveneens van harte welkom heet in de Tweede Kamer.

Mevrouw **Steen** (CDA):

Voorzitter. Nederland heeft een enorm woningtekort, maar midden in die woningnood worden heel veel woningen niet gebouwd. Als we niks doen, lopen straks meer bouwprojecten vast nog voordat de eerste schop in de grond gaat. Dat is onaanvaardbaar; we moeten nu in actie komen. Gerecyclede plannen, nieuwe glimmende steden: het is slechts papier. Daarmee redden we het niet.

Voorzitter. Veel nieuwbouwprojecten vertragen omdat de verkoop hapert. Ontwikkelaars van huizen moeten vaak eerst 70% van de woningen verkopen voordat de bouw kan beginnen. Maar kopers haken af, en waarom? Omdat we nog te vaak de verkeerde huizen bouwen. We moeten veel meer woningen voor studenten bouwen, voor kleinere gezinnen en voor ouderen. We moeten vol inzetten op doorstroming, want voor elke oudere die verhuist naar een passende woning komen tot wel zeven verhuisbewegingen op gang. We moeten iets doen zodat ontwikkelaars kunnen doorbouwen. We weten dat eerdere pogingen, bijvoorbeeld een landelijke doorbouwgarantie en de doorbouwfaciliteit, zijn gestrand omdat ze te complex zijn, te veel regels meebrengen en te duur voor bouwers zijn.

Voorzitter. Ten eerste moeten we de juiste huizen bouwen, passende woningen. Maak tempo met de huizen waar mensen in willen wonen, bijvoorbeeld in hun eigen dorp of stad, zodat jongeren kunnen blijven wonen op de plek waar ze zich thuis voelen. Wanneer gaat de minister meer prioriteit geven aan die wijken en die straatjes erbij bouwen dan aan glimmende steden die voorlopig alleen nog maar papieren plannen zijn?

Voorzitter. Ten tweede moeten we de doorstroom op gang krijgen. Daarom heeft het CDA de doorstroomhypotheek bedacht. De minister gaat op basis van een aangenomen motie daarmee aan de gang, zodat ouderen die dat willen ook daadwerkelijk kunnen verhuizen en er huizen beschikbaar komen voor gezinnen. Mijn vraag aan de minister: wanneer gaan we die invoeren en waarom is die geen deel van uw 50 puntenplan? U heeft immers die motie.

Voorzitter. Ten derde specifiek over dat ontwikkelaars blijven doorbouwen. Zoals ik net al zei is de doorbouwfaciliteit gestrand. Het is daarom de hoogste tijd voor een ambitieuze gemeentelijke doorstartaanpak: bouwstartbrigades die wijken ingaan, elke dag in gesprek zijn met ontwikkelaars met de vraag "wat hebben jullie nodig om door te kunnen blijven bouwen?", bouwstartbrigades die met vliegende teams gemeentes helpen om vastgelopen

bouwprojecten weer op gang te brengen. Zou de minister die 156 miljoen die we hebben afgesproken om gemeentes te helpen met de woningbouw daarvoor willen inzetten?

De voorzitter:

Het woord is aan de minister.

Minister Boekholt-O'Sullivan:

Dank u wel, voorzitter. Ik ben het helemaal eens met de oproep dat we moeten bouwen voor mensen die ook daadwerkelijk op zoek zijn naar een woning. Daar zetten we ook echt alles op in. Daar is dat hele actieplan ook op gebaseerd. Ik heb dat artikel van Het Financieele Dagblad natuurlijk ook gelezen en deel dezelfde zorg. Ik voer die gesprekken ook met de gemeentes en met de provincies. Daarbij zeg ik ze: 1 juli volgend jaar moeten jullie je volkshuisvestingsprogramma's inzichtelijk maken. Daarin schrijven ze op voor wie, waar en wanneer ze bouwen. Als het goed is, hebben al die gemeentes zelf een opgave, weten ze welke urgentiecategorieën ze kwijt moeten en moeten ze daar vooral op inzetten. Daar gaan de Wet regie, de acties en het versnellen van de procedures bij helpen. Ook het Nationaal Fonds Betaalbare Koopwoningen moet ervoor zorgen dat we de onrendabele top weer wat kleiner maken, zodat starters daadwerkelijk kunnen kopen. We hebben te maken met de uitpondgolf. We hebben de eerste aanzet gegeven tot het aanpassen van de Wet betaalbare huur. We zetten dus alles op alles om ervoor te zorgen dat we niet alleen meer, sneller en beter bouwen, maar dat we dat ook doen voor mensen die daadwerkelijk een woning zoeken en dat huis nodig hebben.

Mevrouw Steen stelde de vraag over de gemeentes en hoeveel ruimte we hun kunnen geven om te helpen met het forceren van doorbraken. We hebben natuurlijk de doorbraaktafels. Die zijn er gelukkig al een hele tijd en die functioneren ook goed. We hebben gister een kenniscentrum geopend. Daar verzamelen we kennis, zodat niet elke gemeente eigen expertise hoeft op te bouwen, maar er één plek is waar ze die expertise kunnen ophalen en kunnen gebruiken.

Dan ga ik naar de aangenomen motie over de doorstroomhypotheek. Daar zijn we mee bezig. We zijn het aan het onderzoeken. Dat vereist echt samenwerking met de financiële partners. Zoals eerder toegezegd kom ik daar bij u op terug.

Mevrouw Steen (CDA):

Ik ga toch nog even naar de doorstroomhypotheek. De Kamer heeft gezegd de doorstroomhypotheek graag onderzocht te hebben. U komt met een 50 puntenplan. Er staan 50 punten in, maar de aangenomen motie van het CDA staat er niet tussen. Ik ben toch wel benieuwd hoe dat kan. Verder moet zo'n gemeentelijke doorbraakaanpak de garantie bieden dat er kan worden doorgebouwd. Dit gebeurt al op kleine schaal. Er zijn gemeentes die dit al doen, die al garant staan. Hoe gaat de minister dit vervolgens vormgeven en opschalen? Dat kan volgens mij gewoon prima.

Minister Boekholt-O'Sullivan:

Ik beantwoord eerst de vraag van mevrouw Steen over waarom de motie niet in het 50 puntenplan staat. In het 50 puntenplan staat vooral: meer, sneller, beter. Daar kan die motie prima onder vallen. Die keuze hebben we niet gemaakt, maar dat wil niet zeggen dat we er niks mee doen. Ik heb de toezegging gedaan dat ik in Q1 van 2027 terugkom op hoe het moet gaan werken. Daar heb ik ook de financiële instellingen voor nodig. Ik zal mijn belofte gestand doen in Q1 '27.

Dan uw tweede vraag over de gemeenten. We gaan de gemeenten heel gericht helpen, maar wel op basis van een vraag die ze zelf stellen. Daarover voer ik momenteel bestuurlijke overleggen met de gemeentes en de provincies. Daarin vraag ik: welke expertise heb je nodig? Ik voorzie hen in de expertise waarvan ze zelf zeggen dat ze die nodig hebben. Wij

ondersteunen hen op verzoek met capaciteit, ondersteuning, kennis en met wat ze nodig hebben.

Mevrouw **Steen** (CDA):

Die doorstroomhypotheek valt natuurlijk onder het kopje "beter". Ik hoor de minister zeggen: we hebben er nu niet voor gekozen om het in het 50 puntenplan op te nemen. Maar de Kamer heeft er wel voor gekozen om er prioriteit aan te geven. Ik verzoek de minister om het op een of andere manier terug te laten komen in haar 50 punten, want als we 50 punten plus 1 moeten doen, wat komt er dan uiteindelijk nog van? De Kamer heeft gezegd dat het prioriteit heeft. Mijn verzoek aan de minister is dus: geef dit prioriteit.

Minister **Boekholt-O'Sullivan**:

Het actieplan gaat over beter bouwen en niet over beter financieren. Daar zitten echt andere elementen in. Daarin zit een andere oproep van het CDA, namelijk de vraag om gemeenschappen en buurten te bouwen en na te denken over hoe we dat doen. Ik heb gezegd dat ik het een belangrijk onderdeel vind. Ik neem het mee. De toezegging is Q1 '27 en daar houd ik me aan.

De heer **Russcher** (FVD):

Uit het rapport van het Economisch Instituut voor de Bouw blijkt dat we binnen tien jaar 340.000 huizen moeten bijbouwen voor migranten. 340.000! Dat is een stad zo groot als Utrecht. Op dit moment zijn er 400.000 Nederlandse woningzoekenden. Wat wil de minister zeggen tegen al die mensen en tegen mensen die al tien tot vijftien jaar wachten op een sociale huurwoning, maar zien dat mensen die nu naar Nederland komen, statushouders en asielzoekers, voorrang krijgen op een woning?

Minister **Boekholt-O'Sullivan**:

Ik ken de cijfers waar de heer Russcher over spreekt. Er zijn het afgelopen jaar meerdere onderzoeken geweest. Vlak voor de zomer heb ik de Kamer daarover geïnformeerd. Er is ook nog een rapport van de staatscommissie over demografie. Het kabinet heeft de uitkomsten daarvan omarmd en gezegd: we nemen de aanbevelingen aan en gaan ermee aan de slag. We zien ook nog andere trends in Nederland, zoals vergrijzing. Het migratievraagstuk is natuurlijk veel groter. We hebben kennismigranten, die we ook heel hard nodig hebben voor onze economie. We hebben arbeidsmigranten, die we heel hard nodig hebben voor onze economie. We hebben de groep statushouders. Dat zijn mensen die in Nederland mogen wonen en ook in Nederland willen wonen. Daar begint mijn opgave als minister van Volkshuisvesting, om ervoor te zorgen dat die mensen, net als al die andere mensen, een dak boven hun hoofd krijgen. Dat aanbod is nu niet groot genoeg. Daar moet enorm op worden ingezet. We zetten alles op alles om dat te doen. Voor de zomer heb ik u een brief gestuurd over de convenanten die ik u in maart had toegezegd. In die brief over bouwstenen heb ik uitgelegd wat ik ga doen om aan aanvullende huisvesting te werken. Ik heb u toegezegd dat ik daar na de zomer op terugkom. Dat is bijna. Dan kom ik bij u daarop terug. Ik doe dus wat ik u heb toegezegd. In al die keren dat u dit onderwerp opbrengt, heb ik u uitgelegd wat ik aan het doen ben, hoe ik dat aan het doen ben en wanneer daar ik terugkom. Tot op heden heb ik dat allemaal gestand gedaan.

De **voorzitter**:

Spreekt u via de voorzitter, alstublieft, minister.

De heer **Russcher** (FVD):

Een heleboel woorden, maar geen antwoord op mijn vraag. Mijn concrete vraag ging over de 340.000 woningen die gebouwd gaan worden voor migranten, waarvan 60% voor asielmigranten is. Ik vroeg namelijk wat de minister zegt tegen die 400.000 woningzoekenden die Nederlander zijn. Er gaan dus wel huizen gebouwd worden voor migranten, maar tegelijkertijd lezen we nu dat het niet lukt om nieuwbouwlocaties vorm te

geven. Ik vroeg gewoon heel concreet: wat zegt de minister tegen al die Nederlanders die tien, vijftien jaar lang op een wachtlijst staan en zien dat er wel huizen worden gebouwd voor migranten, maar niet voor Nederlanders?

Minister **Boekholt-O'Sullivan**:

Tegen alle Nederlanders — dat zijn ook de ouderen, ook de studenten, ook de gezinnen en ook de statushouders die hier gewoon mogen wonen en ook willen wonen — zeg ik: we doen ons uiterste best om iets voor elkaar te krijgen. Dit is iets wat zich al jarenlang zo heeft opgebouwd. We zijn bezig. Er ligt een actieplan. Vorige kabinetten hebben ook al een aantal dingen in gang gezet om oplossingen bij te dragen, zoals het programma STOER. Er zijn allerlei initiatieven. We zetten daar vol op in. Ik zeg dus tegen alle mensen: we doen ons best om dit voor elkaar te krijgen. Daarbovenop zetten we nog in op aanvullende huisvesting.

De heer **Van Asten** (D66):

Dit debat zou natuurlijk eigenlijk moeten gaan over het zorgwekkende feit dat ontwikkelaars dreigen niet te gaan bouwen, simpelweg omdat ze niet tot 70% verkoop komen. Een van de redenen daarvoor is dat het te lang duurt voordat we bouwen en totdat we kunnen opleveren. Mensen kunnen dat op dit moment steeds slechter financieren, met hogere kosten. We hebben nu het 50 puntenplan gekregen. Dat gaan we ongetwijfeld binnenkort bespreken. Maar dat zijn wel plannen die nog uitgewerkt moeten worden in de toekomst. Wat kunnen we deze komende maanden nog verwachten? Wat gaat er echt gebeuren met die versnelling?

Minister **Boekholt-O'Sullivan**:

Het feit dat huizen langer te koop staan, heeft natuurlijk te maken met een heleboel dingen. Eén is de vertraging. Het duurt allemaal te lang. Vandaar dat we in het actieplan ook nadrukkelijk inzetten op digitalisering, parallel plannen en daar ook AI voor te gebruiken. Er wordt heel hard gewerkt om die systemen allemaal aan elkaar gekoppeld te krijgen. Daarnaast is er een rentestijging. Daar kan ik als minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening niet zo heel veel aan doen. We zien dat de bouwkosten een beetje stijgen en een beetje dalen, maar nog steeds enorm hoog zijn. Wat we dus te doen hebben, is met elkaar, met de gemeenten en de provincies, kijken waar je wel kunt bouwen en waar het nu ook past qua netcongestie, stikstof, mobiliteit en infrastructuur. Waar is het nu mogelijk om te bouwen, waarbij je niet bouwt voor de leegstand, maar voor de mensen die daadwerkelijk een huis zoeken? Daar zetten we als kabinet, vanuit de taskforce, op in.

De heer **Van Asten** (D66):

Dank voor dit antwoord. Ik had nog een vraag over die Digitaliseringsstrategie. Dat is een van de punten die in dat 50 puntenplan naar voren komen. Ik denk dat de grootste winst zal zitten bij het flink versnellen van die planfase bij gemeentes en ontwikkelaars. In de plannen staat dat er ergens in de zomer een routekaart komt. Nu weet ik niet helemaal wat de parlementaire bewoording is voor wat een routekaart uiteindelijk oplevert, maar ik mag er toch vanuit gaan dat we vanaf dat moment iets in handen hebben wat daadwerkelijk snelheid kan geven en ervoor kan zorgen dat al die systemen bij elkaar komen, zodat we van acht naar vier jaar kunnen gaan? Ik ga ervan uit dat we daarna niet nog een uitwerking van de routekaart met commissies et cetera gaan krijgen.

Minister **Boekholt-O'Sullivan**:

De routekaart is hoe we het gaan doen. Vervolgens moet je de systemen wel nog aan elkaar verbinden. Dat is geen eenvoudige opgave, met name als het gaat over de gegevens uit het kadaster. Daar is tijd voor nodig. We zullen ook aangeven wat wel al kan, wat later kan en hoe we dat gaan opbouwen.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Ik sta te luisteren naar de minister. Die zegt dingen als: ik deel uw zorgen, maar we zijn zo

lekker bezig; puntje hier, puntje daar. Maar dit artikel gaat erover dat complete bouwprojecten niet doorgaan omdat er te dure koopwoningen worden geprogrammeerd. Die worden gewoon niet verkocht, want mensen kunnen die niet betalen. Dat komt omdat het rendement nog steeds boven het recht op wonen gaat. Is de les hier niet dat we moeten zorgen dat we echt gaan bouwen naar behoefte? Dan heb ik het dus niet over die te dure koopwoningen die mensen niet kunnen betalen, maar over betaalbare woningen. Wat wil de minister daaraan gaan doen?

Minister Boekholt-O'Sullivan:

Ik begrijp de vraag van mevrouw Beckerman hartstikke goed. Volgens mij hebben we hier een debat over gevoerd. Het debat ging over de Wet regie. Daarin zeggen we dat twee derde betaalbaar moet zijn en dat 30% sociale huur moet zijn. 1 juli volgend jaar moeten alle gemeentes inzichtelijk hebben gemaakt hoe ze voor welke doelgroep in hun gemeentes gaan bouwen. 1 januari aanstaande moeten de gemeentes via de provincies hebben laten zien hoe ze die twee derde hebben bedeed. Op basis van die data kunnen we zien of iedereen bouwt voor de behoefte die er daadwerkelijk is.

Mevrouw Keijzer (Lid Keijzer):

Dat is melodieus gesproken, maar het is vooral procespraat. We weten allemaal dat je in woorden niet kan wonen. Heel veel woningen gaan, als ze al gebouwd worden, naar migranten. Dit kabinet neemt daarover precies de onjuiste besluiten. Het weigert de voorrang voor statushouders af te schaffen. Het weigert het gebruik van Engels aanzienlijk terug te dringen om zo te regelen dat er minder buitenlandse studenten komen. Dat betekent dat studenten, als ze al een opleiding kunnen volgen, geen studentenkamer kunnen vinden. Wanneer gaat dit kabinet nou gewoon eens praktisch bekijken wat er aan de hand is en de problemen oplossen?

Minister Boekholt-O'Sullivan:

Ik kan enkel antwoord geven op vragen over zaken waar ik zelf over ga, dus over volkshuisvesting en ruimtelijke ordening. Het punt over studenten lijkt me uitermate geschikt voor een debat met de minister van OCW. Het lijkt me uitstekend om de vragen over migratie aan de minister van Asiel en Migratie te stellen. Als het gaat over de huisvesting van statushouders bent u, zoals u zelf weet, bij mij wel aan het goede adres. Bij het intrekken van de wet van mijn voorganger heb ik daar het volgende over gezegd: ik geloof niet dat deze gaat werken, maar ik geloof dat we het op een andere manier wel kunnen doen. Voor de zomer heb ik de Kamer daarover geïnformeerd. Heel binnenkort zal ik daar stap twee over naar buiten rijden. Ik doe daarop precies wat ik heb toegezegd te zullen doen.

De voorzitter:

Ik dank de minister voor haar aanwezigheid in de Tweede Kamer. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van dit mondelinge vragen uur. Ik schors de vergadering enkele ogenblikken. Daarna gaan we stemmen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.